

De Griekse mythologie vormde meer dan twee millennia lang de basis van de religieuze beleving van de Oude Grieken en geeft dan ook een schitterend inkijkje in hun leef- en denkwereld. Als decor diende een leefomgeving met een prachtige natuur die eertijds nog paradijselijker moet zijn geweest toen de mens er nog niet groot-schalig in had ingegrepen. In die nog bijna ongeschonden wereld ontwikkelde zich aan de boorden van de Middellandse Zee een natuurreligie die geen **dógmata** ('leerstellingen') of heilige boeken kende en, afgezien van regelmatig te houden religieuze ceremoniën en feesten, een individueel karakter had. Volledige godsdienstvrijheid was de normaalste zaak van de wereld en dat al in die tijd!

Homeros (dichter van de Ilias en Odyssee) en Hesiodos (schrijver van de Theogonia, letterlijk 'de geboorte van de goden', met **theós** 'god' en **-gonía** 'ontstaan') zijn erin geslaagd een overzichtelijke godenwereld te ontwikkelen uit de talloze goden die in de loop van de geschiedenis met de vele Grieks sprekende stammen, ergens vanuit Azië, naar hun nieuwe vaderland waren meegereisd. Elke godheid kreeg een aantal specifieke taken toebedeeld om de orde in de schepping en de natuur te bewaken, waarbij opviel dat eenieder van hen voor zijn aanbidder gemakkelijk te benaderen was vanwege de antropomorfe aard ('naar de mens gevormd', met **án-thropos** 'mens' en **morfi** 'vorm'). Want hoewel de Griekse goden onsterfelijk waren en de hele dag dat heerlijke goddelijke gevoel ervoeren dat ons gewone stervelingen maar heel af en toe ten deel valt, waren zij net als wij behept met allerlei menselijke ondeugden en nare trekjes. Ze konden erg jaloers en gemeen zijn, ook in de liefde, hetgeen gepaard ging met uiterst impulsief en wraakzuchtig handelen dat weinig sympathiek aandoet. Ruzie maken konden ze als de besten zoals alleen al blijkt uit het gekibbel in de godenvergadering aangaande de Trojaanse Oorlog, die tien jaar zou aanslepen door onenigheid over wie die zou mogen winnen.

Kortom, de Griekse goden waren net gewone mensen en zo was, om maar een voorbeeld te geven, oppergod Zeus zelf een onge-looflijke rokkenjager over wie een hele Privé of Story gevuld kan

worden en bij wiens escapades die van prins Bernhard verbleken tot kwajongensstreken. Zeus' zuster en tevens echtgenote Hera speelde met verve de jaloerse, verwaarloosde en onbegrepen wederhelft die zelf als toonbeeld van deugd en fatsoen door het leven ging, evenals koningin Juliana.

Zeus trok zich in de regel weinig van Hera aan en deed dat ook niet toen hij weer eens tot over zijn oren verliefd was geworden op een mooie koningin, die evenwel niet op zijn avances inging omdat ze al gelukkig getrouwd was met de koning. Zeus was zo van haar in de wolken dat hij zijn toevlucht nam tot een list om toch de liefde met haar te kunnen bedrijven. Als oppergod kon hij elke **metamórfosi** ('gedaanteverwisseling', 'metamorfose', letterlijk 'omvorming' met **morfí** 'vorm') ondergaan en aldus elk uiterlijk aannemen van willekeurig welk mens of dier dan ook, al naargelang hem dat paste. Deze keer nam Zeus de gedaante van die koning aan en toog naar het paleis waar de koningin met smart op haar man zat te wachten omdat hij de volgende dag van een lang van huis zijn weer terug zou keren. Geheel bevangen door een brandende liefde zei Zeus tegen de koningin, die dacht dat haar echtgenoot voor haar stond: 'liefje, ik heb jou zo gemist, ik ben speciaal voor jou een dag eerder van mijn reis teruggekomen'. Het is algemeen bekend dat geen vrouw tegen zulk gevlei bestand is en zo wist Zeus met de koningin het slaapvertrek te betreden en de liefde te bedrijven. Maar de oppergod was nog niet koud door de achterdeur van het vertrek verdwenen of door de voordeur kwam de echte echtgenoot binnenzetten. En ook hij zei: 'liefje, ik heb je zo gemist, ik ben speciaal voor jou een dag eerder van mijn reis teruggekeerd'. Nu ontstak de koningin echter in woede: 'zieke oversekste man', beet ze hem toe, 'we hebben net toch al gevreeën en nu wil je alweer'. De hoogoplopende ruzie tussen de beide echtelieden werd al snel gesmoord omdat Zeus, die nog achter de achterdeur stond, zo sportief was om het vertrek nogmaals te betreden en uit te leggen wat er gebeurd was. Gelukkig zijn dit soort zaken gauw vergeven en vergeten als je Zeus heet of prins Hendrick, en om het enigszins goed te maken, liet de oppergod de koningin een tweeling baren: Herakles de zoon van Zeus en Ifikles die van de bedrogen koning.

Toen Hera via de roddelpers het schandaal ter ore kwam, ontstak ze in grote woede hoewel Zeus gepoogd had de zaak te sussen door zijn zoon de naam Herakles te geven dat 'tot glorie van Hera' betekent. Uit wraak besloot ze twee slangen op het wiegje van de kleine bastaard af te sturen om hem te doden maar gelukkig waren het geen gifslangen, want dan had de toekomstige held na een fatale beet nooit de beroemde 'Werken van Herakles' kunnen uitvoeren. De aanslag werd gepleegd door wurgslangen die geen enkel probleem voor de dreumes vormden want voordat zij hem wisten te wurgen, had hij hen reeds de nek omgedraaid met de toen al geweldige kracht in zijn knuisjes.

Zo ongekunsteld en eenvoudig kan een verhaal over de goden zijn zonder belerende gestrengheid of bang makende beweringen. In het dagelijkse leven kon het er nog eenvoudiger aan toe gaan wanneer, zomaar ergens in een dorpje, gillende speenvarkens door aanbidders van een of andere locale godheid langs een afgezet parcours naar het strand werden gedreven. Na een rituele reiniging te hebben ondergaan werden de beste stukken van de beestjes aan de godheid geofferd, waarna wat overbleef aan het spit werd geregen en tijdens een gezellig barbecuefeestje soldaat werd gemaakt. Ook dit is een vorm van 'ter communie gaan' waaraan de hele 'commune' deelnam om te 'communiceren' met de godheid die, tevreden over de hem getoonde devotie, alles in het werk zal stellen om het leven van zijn 'kudde' zo aangenaam mogelijk te maken. Zo mooi en menselijk, simpel en speels, eerlijk en echt, kan een religieuze handeling zijn. Maar hoe is het allemaal begonnen?

In den beginne was er de **Cháos**, een ruimte vol nevel en duisternis, waar alles zo ongelooflijk wanordelijk was dat in latere tijden elke ongelooflijke wanorde naar deze eerste, enig echte Chaos, chaos is gaan heten. Volgens de Oude Grieken doemde ooit uit deze oer-ruimte de godin **Gáia** of **Géa** ('Aarde') op die **Oeranós** ('Hemel') baarde, met wie ze direct ook in het huwelijk trad. De rol van dit godenpaar in de vroegste geschiedenis zou evenwel beperkt blijven en het zou al lang in vergetelheid zijn geraakt als hun namen niet zouden voortleven in een aantal gangbare woorden. De uitermate energieke Oeranos gaf zijn naam onder meer aan het uiterst radio-actieve element 'uranium' en aan de alsmaar ronddraaiende planeet Uranus terwijl Gea de hare leende aan tal van begrippen die met de aarde te maken hebben, zoals **geografía** (met **-grafía** 'beschrijving'), **geología** (met **-logía** 'kennis') en **Pangeá** (met **pan** 'geheel'), het oercontinent waarvandaan alle werelddelen zijn weggedreven. Ook de Griekse **Jórgos** en onze George en Joris herinneren aan de godin want hun namen betekenen letterlijk 'bewerker van de aarde' en houden verband met **érgo**, ons woord 'werk'.

Oeranos en Gaia kregen een dozijn kinderen, de Titanen genoemd, naar wie het element 'titanium' en het rampschip de 'Titanic' zijn vernoemd. De jongste van hen, **Chrónos** ('Vadertje Tijd') geheten, huwde zijn zus **Réa** ('Stroom' of 'Stroming') alvorens samen met haar Ouranos van de troon te stoten om diens plaats in te nemen. Ook dit nieuwe godenpaar bleef slechts kort aan de macht en zou al lang uit de herinnering verdwenen zijn als hun namen niet nog altijd in allerlei woorden zouden doorklinken. Chronos leeft nog voort in **chronologikós** ('chronologisch'), **chronómetro** ('tijdme-ter') **sýnchronos** ('synchroon') **chronikós** ('chronisch') en **chro-nikó** ('kroniek') terwijl Rea onder meer terug te vinden is in **diárria** ('diarree', letterlijk 'doorstroming'), **reumatismós** ('reuma', volgens de Oude Grieken veroorzaakt door een ziekmakende 'vloeistof'), **rithmikós** ('vloeiend', 'ritmisch') en de bekende uitspraak **pánta réi** van de Griekse filosoof Herakleitos, dat 'alles stroomt' oftewel 'alles is in beweging' betekent. Volgens deze diepe denker is het on-